

Full diocesà

13 de juliol del 2014

p5 —Bicentenari de l'arquebisbe Alemany

p6 —Álvaro del Portillo serà beatificat

Diada missionera diocesana

Ja ha passat un any i tornem a insistir amb la diada missionera de la nostra diòcesi de Vic. A la delegació episcopal de Missions ens han encomanat la tasca d'ajudar els qui tenen menys que nosaltres i que no estan a prop, i això és el que intentem fer. Recordem que l'any passat us vàrem presentar una relació de vuit projectes; però, a causa del nostre petit pressupost, finalment només vàrem poder contribuir a un: el de reconstruir l'església de Muhondo. Per altra banda, també es va poder ajudar directament l'escola, gràcies a un donatiu anònim 1.500 euros. De cara a aquest any, la crida de l'ajuda a escolaritzar un nen o nena de Ruanda ja pot ser una realitat; tenim uns vint nens i nenes que podem ajudar.

Us recordem també que en el blog «Missions Vic» d'internet hi podeu trobar informació de l'activitat missionera tant a nivell d'Obres Missionals Pontifícies com de la delegació. Però creiem que això no és suficient, sabem que no és tota la informació que hi hauria de sortir: hi falta la tasca del que feu a les parròquies, i això seria bo de poder-ho explicar blog. També us voldríem donar a conèixer les revistes que es publiquen sobre missions. Si esteu interessats a rebre alguna d'aquestes publicacions, podeu posar-vos en contacte amb la delegació; ens podeu trobar al bisbat cada dijous de cinc a set de la tarda.

Diada Diocesana Missionera del bisbat de Vic

**13 juliol 2014
Ajuda'ns a ajudar!
Rwanda**

«Una part caigué a la terra bona i donà fruit»

Diumenge XV durant l'any / Cicle A

Lectura del llibre d'Isaïes

Diu el Senyor: «Així com la pluja i la neu cauen del cel i no hi tornen, sinó que amaren la terra, la fecunden i la fan germinar fins que dona el gra per a la sembra i el pa per a menjar, així serà la paraula que surt dels meus llavis: no tornarà infecunda, sense haver fet el que jo volia i haver complert la missió que jo li havia confiat.»
(55,10-11)

Salm responsorial

La llavor caigué en bona terra i donà fruit.
(Salm 64)

Lectura de la carta de sant Pau als cristians de Roma

Germans, jo penso que els sofriments del món present no són res comparats amb la felicitat de la glòria que més tard s'ha de revelar en nosaltres. Perquè tot l'univers creat està atent, esperant que es reveli d'una vegada la glorificació dels fills de Déu. L'univers creat s'ha trobat sotmès a una situació absurda no perquè ell ho hagi volgut, sinó que un altre l'hi ha sotmès, donant-li, però, l'esperança que un dia serà alliberat de l'esclavatge d'aquesta situació desgraciada, per obtenir la llibertat, que és la glorificació dels fills de Déu. Sabem prou bé que fins ara tot l'univers creat gemega i sofreix dolors com la mare quan infanta. Però no és ell tot sol. També nosaltres, els qui ja posseïm l'Esperit com a primers fruits de la collita que vindrà, gemeguem igualment dins nostre, esperant l'hora que serem plenament fills, quan el nostre cos serà redimit.
(8,18-23)

Lectura de l'evangelí segons sant Mateu

Aquell dia, Jesús sortí de casa i s'assegué vora el llac. Era tanta la gent que es reuní entorn d'ell, que pujà a una barca i s'hi assegué. Tota la gent es quedà vora l'aigua i ell els parlà llargament en paràboles. Digué: «El sembrador va sortir a sembrar. Tot sembrant, una part de la llavor caigué arran del camí, vingueren els ocells i se la menjaren. Una part caigué en un terreny rocós, on hi havia poca terra. De seguida va néixer, ja que la terra era poc fonda, però com que no tenia arrels, quan sortí el sol, amb la calor s'assecà. Una part caigué entre els cards, però els cards van créixer i l'ofegaren. Una part caigué a la terra bona i donà fruit: o cent, o seixanta, o trenta. Qui tingui

orelles, que ho senti.» [Els deixebles s'acostaren i li preguntaren: «Per què els parleu en paràboles?» Ell respongué: «Déu us fa a vosaltres el do de conèixer els secrets del Regne, però a ells, no. Als qui tenen, Déu els donarà encara més i tindran a vessar; però als qui no tenen, els prendrà fins allò que els queda. Jo els parlo en paràboles perquè, tot i veure-hi, no veuen res, i tot i sentir-hi, no senten ni entenen res. En el cas d'ells es compleix aquella profecia d'Isaïes que deia: "Per més que escolteu, no entendreu res, per més que mireu, no veureu res. El cor d'aquest poble s'ha fet insensible, s'ha tornat dur d'orella i s'ha tapat els ulls, no fos cas que si els seus ulls hi veien, les seves orelles hi sentien i el seu cor arribava a entendre, es convertissin, i jo els retornés la salut." Però els vostres ulls i les vostres orelles sí que són feliços de poder veure i de poder sentir. Us ho dic amb tota veritat: Molts profetes i justos desitjaven veure el que vosaltres veieu, però no ho veieren, desitjaven sentir el que vosaltres sentiu, però no ho sentiren.» Escolteu, doncs, vosaltres, què vol dir la paràbola del sembrador: la llavor sembrada arran del camí vol dir que a tots aquells que escolten la predicació del Regne però no l'entenen, el Maligne els pren la llavor sembrada en els seus cors. »La llavor sembrada en un terreny rocós vol dir aquells que reben amb alegria la predicació del Regne així que la senten, però només per un moment; no arrela dintre d'ells, i tan bon punt es troben amb dificultats o amb persecucions per la Paraula que havien rebut, sucumbeixen de seguida. »La llavor sembrada enmig dels cards vol dir aquells que han sentit la predicació del Regne, però les preocupacions del món present i la seducció de les riqueses l'ofeguen i no dona fruit. »La llavor sembrada en terra bona vol dir aquells que han sentit la predicació del Regne i l'han entesa, i per això dona fruit: o cent, o seixanta, o trenta.»
(13,1-23)

«Ja posseïm l'Esperit
com a primers fruits
de la collita»

La força de la Paraula

Mn. Marc Majà i Guiu

Les lectures d'avui parlen arreu de la Paraula de Déu, comparant-la amb l'aigua («com la pluja i la neu») i comparant-la amb una llavor («el sembrador va sortir a sembrar...»).

Quin és l'ensenyament que se'ns dona sobre la Paraula?

En primer lloc, que la Paraula de Déu actua de forma progressiva, de forma gradual. És a dir, tal com la pluja i la neu descriuen tot un recorregut des que surten del cel fins que arriben a fer produir fruits a la terra (cauen, amaren, fecunden i fan germinar), així també la Paraula que ve de Déu ha de fer el seu recorregut. Cal, per tant, paciència i constància perquè la Paraula faci el seu fet.

En segon lloc, la Paraula de Déu és eficaç. Si bé és veritat que el seu treball necessita temps, que els fruits no es veuen a la primera de canvi, això no significa pas que la Paraula sigui ineficaç, inútil. Essent Paraula que ve de Déu, més tard o més d'hora farà el seu fet, donarà resultats, produirà el seu efecte.

Per últim, la Paraula de Déu té en compte el subjecte que l'acull, respecta aquell qui la rep. És així com, en funció de la disponibilitat i obertura del receptor, la Paraula podrà produir «o cent, o seixanta, o trenta».

Siguem, doncs, veritables oients de la Paraula: conscients del temps que aquesta necessita per a amarar-nos, fecundar-nos i fer-nos donar fruit.

Per tant, estiguem convençuts que ella té força, la força de Déu, per a realitzar el que anuncia; responsables d'acollir-la a cor obert per tal que arrel·li en nosaltres com en terra bona.

La imatge

El sembrador

Una bella imatge del món agrícola ens ajuda a entendre com Déu sembla la seva Paraula de Salvació en els nostres cors i com la resposta humana és diversa. També nosaltres a vegades som roca i som cards: vigilem!

Agenda

Lit. hores: Setmana III

13 diumenge XV de durant l'any / Cicle A

—Sant Enric, laic (972-1024)
Isaïes 55,10-11 / Salm 64 / Romans 8,18-23 / Mateu 13,1-23

14 dilluns

—Sant Camil de Lelis, prevere (1550-1614)
Isaïes 1,10-17 / Salm 49 / Mateu 10,34-11,1

15 dimarts

—Sant Bonaventura, bisbe i doctor de l'Església (*1274)
—Santa Angelina (1377-1435)
Isaïes 7,1-9 / Salm 47 / Mateu 11,20-24

16 dimecres

—La Mare de Déu del Carme
Isaïes 10,5-7.13-16 / Salm 93 / Mateu 11,25-27

17 dijous

—Sant Aleix, laic (s.V)
Isaïes 26,7-9.12.16-19 / Salm 101 / Mateu 11,28-30

18 divendres

—Sant Frederic, bisbe (*838)
—Santa Marina, màrtir (s.II)
—Sant Arnau, abat (*641)
Isaïes 38,1-6.21-22.7-8 / Salm
Isaïes 38,10-16 / Mateu 12,1-8

19 dissabte

—Santa Justa i Santa Rufina, verges i màrtirs (*287)
—Sant Arseni, abat (*450)
Miquees 2,1-5 / Salm 9 / Mateu 12,14-21

Visita a Santa Margarida de Montbui

Crònica breu de la visita pastoral a l'arxiprestat de l'Anoia-Segarra (V)

Els dies 15 i 20 de març es féu la visita a la parròquia de Santa Margarida de Montbui. El dia 15, consell de Càritas i reunió amb els pares de la catequesi, un grup de cinquanta persones, molt participatives. Mn. Josep Maria, que els coneix a tots, els permetia expressar les vivències dels seus fills. «Varen sortir-ne molt contents», va dir una àvia en el consell del dia 20. Visitarem malalts a domicili.

Missa estacional, celebració joiosa. Deu confirmacions de joves i noies grans. Ho feren molt bé. «Hi he passat moltes hores», em digué Mn. Josep Maria. L'homilia del pastor, sobre la Transfiguració del Senyor, fou molt respectuosament escoltada. Lectures, cants, pregàries i moviments dels confirmands, així com els quatre escolanets: estava tot molt ben preparat.

Exposició del Santíssim, agraïments i pìscolabis vespertí. Retorn orant amb el cotxe del bisbe que, cada vegada més, ens fa de santuari ambulant.

El dia 20, noves visites als malalts. Al vespre, reunió amb divuit col·laboradors, que representaven els diferents grups parroquials. El rector comentà que els va molt bé fer, cada cinc anys, una bona revisió de la vida parroquial. Havia de durar una hora i en durà dues. Hi havia entusiasme.

A Santa Margarida de Montbui han confeccionat un CD amb el toc de campanes del recentment finat Sandiumenge, campaner ideal; amant de fer cada dia una visita al Santíssim. Han instal·lat de nou l'electricitat, netejat el retaule, repintat el sostre i publicat un tríptic amb els sants de la clau de volta.

Trobada diocesana d'escolans

El 27 de juny va tenir lloc la trobada diocesana d'escolans, que va reunir una quarantena d'infants d'arreu del bisbat. Enguany va incloure una eucaristia al temple del Tibidabo (Barcelona) i una magnífica tarda al parc d'atraccions.

Canòniques, claustres i criptes...

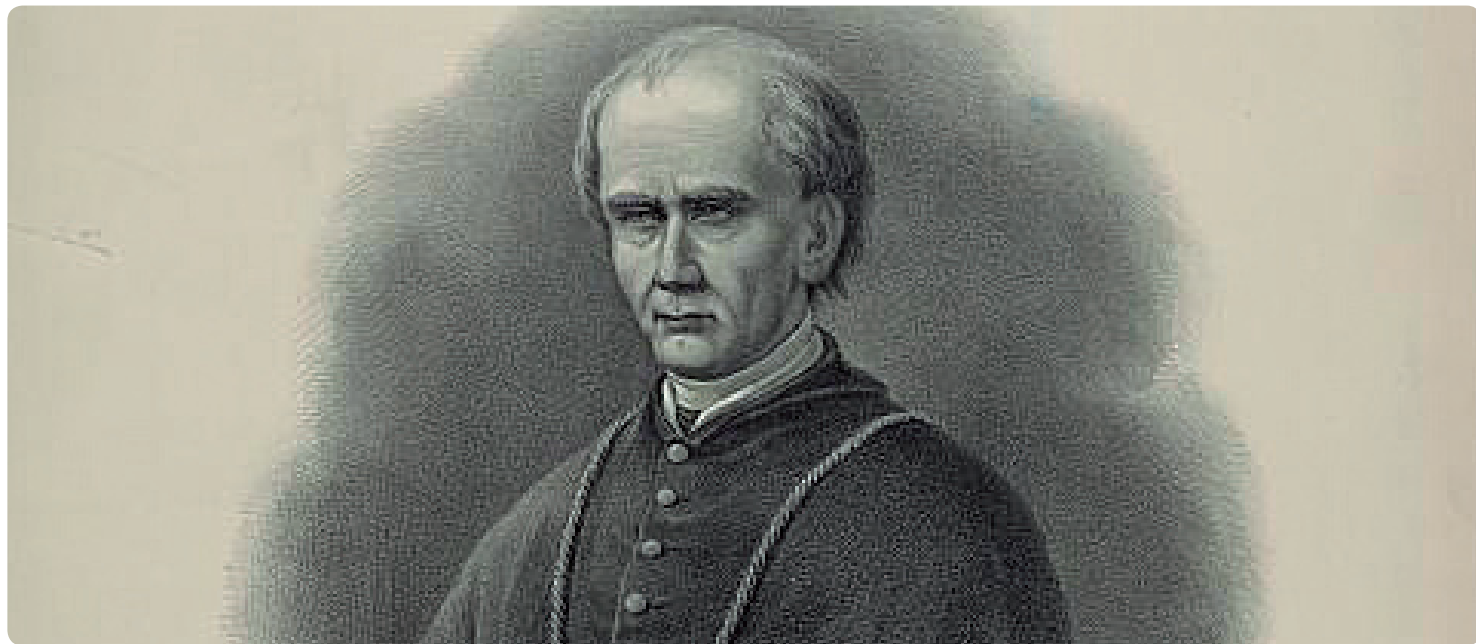
Ruta de «Catalonia Sacra»

Aquesta és una ruta que ens portarà pel Lluçanès i el Moianès. En els acollidors altiplans del cor de Catalunya, la repoblació impulsada per Guifre el Pelós a finals del segle IX es va traduir immediatament en la consagració de temples nous —alguns d'ells en indrets on ja hi havia hagut una església anterior— i en la delimitació de parròquies al servei dels pobladors antics i nous. En el cas de Santa Maria de l'Estany i Santa Maria de Lluçà, aquesta trajectòria parroquial es va transformar, en època baixmedieval, en la instauració, al seu redós, de sengles canòniques agustinianes. L'activitat dels canonges va crear els admirables conjunts arquitectònics que encara podem veure avui, amb els respectius claustres com a meravelles de l'art romànic català. Aquesta ruta, que es completa amb la visita a l'església parroquial de Sant Andreu d'Oristà i la seva cripta pre-romànica, ens portarà al cor de la història, l'espiritualitat i l'art dels segles fundacionals de la Catalunya fonda.

Bicentenari del naixement de l'arquebisbe Alemany

Ramon Ordeig i Mata

Josep Alemany i Cunill nasqué a Vic el 13 de juliol de 1814. Fill d'Antoni Alemany i Font i de Miquela dels Sants Cunill i Saborit, era el tercer dels dotze fills del matrimoni. Fou batejat a la catedral amb els noms de Josep, Bonaventura i Ramon.

L'any 1824 començà els estudis al Seminari de Vic i els continuà a l'Escola Pia de Moià, però a setze anys ingressà al convent dominicà de Vic, on professà en 1831 amb el nom de Josep Sadoc. Completà la seva formació als convents de Tremp i Girona. En 1835, suprimits els ordes religiosos, es refugià en una masia de Gurb i es dedicà a l'estudi de la *Summa* de sant Tomàs. En 1836 marxà a Itàlia i acabà els estudis a la ciutat de Viterbo, on rebé el presbiterat l'11 de març de 1837.

El mateix any el dominic Ricard Pius Miles fou elegit bisbe de Nashville, a l'estat de Tennessee, i demanà l'ajut de sacerdots de l'orde. Alemany fou un dels escollits i en 1840, després d'estudiar anglès en el col·legi de Propaganda Fide de Roma, embarcà cap a Nova York. Residí primer al convent de Somerset, a l'estat d'Ohio, on començà la seva activitat missionera. En 1842, després de viatjar a Cuba, fou destinat a Nashville i després a Memphis, fins que en 1848, ja ciutadà americà, tornà a Somerset en ser nomenat provincial dels dominics dels Estats Units.

En 1850 fou rebut per Pius IX. El papa volgué que fos bisbe de Monterrey, capital de l'estat de Califòrnia, incorporat a

la Unió en 1848. La diòcesi, que comprenia també Nevada i gran part d'Utah i d'Arizona, era un territori immens amb una demografia creixent per la febre de l'or, inundat de predicadors protestants, però només amb 27 esglésies, 41 sacerdots i uns 40.000 fidels catòlics.

Fou el primer arquebisbe de San Francisco (EUA)

Als seus trenta-sis anys, després de ser consagrat bisbe a Roma, emprengué el viatge cap a Califòrnia. Fou bisbe de Monterrey només tres anys, perquè en 1853 la diòcesi fou dividida i es creà l'arxidiòcesi de San Francisco, de la qual fou escollit primer arquebisbe. A San Francisco, residint en una pobra casa al costat de la catedral, que dedicà a la Immaculada, i viatjant tot sol a cavall o en diligència, exercí el seu ministeri amb eficàcia malgrat la Guerra de Secessió i altres greus contratemps. Convocat al Concili Vaticà I, hi participà activament. Quan li fou acceptada la renúncia, l'any 1884, l'arquebisbat tenia 128 esglésies, 175 sacerdots i uns 200.000 fidels. Passà els seus darrers anys a València, on morí en 1888. La seva despulla fou portada en tren fins a Vic, on rebé sepultura a l'església de Sant Domènec. En 1965 fou traslladada a la seva antiga catedral de San Francisco. A Vic té dedicat un carrer i el seu retrat figura a la Galeria de Vigatans Il·lustres.

A l'espera de la beatificació d'Álvaro del Portillo, un servent «bo i fidel»

Josep Maria Rovira

El 27 de setembre se celebrarà a Madrid la beatificació d'Álvaro del Portillo, bisbe exemplar en el servei a l'Església i fill i successor de sant Josepmaria Escrivà de Balaguer, fundador de l'Opus Dei.

Recordem don Álvaro com una persona amable, de profunda bondat, sempre amb un somriure al rostre, transmetent pau i serenitat al seu voltant. Tot això no són solament trets del seu caràcter, sinó conseqüència de la seva resposta fidel a l'amor de Déu. És per això que molts consideren la fidelitat com la nota més característica de la seva vida: fidelitat a Déu, a l'Església i al Sant Pare, fidelitat al missatge de l'Opus Dei i al seu fundador. Va respondre a la crida de Déu ben jove i s'incorporà a l'Opus Dei quan era un estudiant d'Enginyeria de Camins en el Madrid dels anys trenta del segle passat. Molt aviat es va convertir en el col·laborador més proper de sant Josepmaria, per a qui va ser sempre un suport infrangible. Sovint es referia a ell com a *saxum*, roca. Des de 1946, Álvaro del Portillo visqué a Roma per ajudar sant Josepmaria en el govern i l'expansió de l'Opus Dei. I, després del traspàs del fundador, va ser elegit per a succeir-lo, en 1975.

Durant tots aquells anys romans va tenir nombroses ocasions de servir fidelment l'Església. Va treballar en la preparació del Concili Vaticà II i, de fet, tingué encàrrecs a la Santa Seu fins al final de la seva vida. Sant Joan Pau II —que va tenir una afectuosa relació amb el futur beat— va dir d'ell en el seu traspàs: «Servent bo i fidel.»

A més dels serveis fets a títol personal, també va impulsar diverses iniciatives apostòliques, formatives i amb impacte social. Durant els anys que va ser al capdavant de l'Opus Dei, es posaren en marxa escoles, centres universitaris i hospitals en diferents punts del planeta: Roma, Kinshasa, Filipines o al barri del Bronx de Nova York.

Moltes d'aquestes iniciatives eren fruit de la sensibilitat d'Álvaro del Portillo pel patiment de les persones menys afavorides, que arrenca dels seus anys universitaris quan feia diferents tasques al barri de Vallecas. Altres van ser directament encomanades pel Sant Pare o a suggeriment de bisbes, que veien en l'ajut de l'Opus Dei un recolzament per a les seves diòcesis.

Álvaro del Portillo va viure la seva vida com una crida a servir a la qual va mirar de correspondre fidelment. Per això penso que no és estrany que tingués una gran devoció a la Mare de Déu i que la seva vida espiritual es traduís en un tracte afable amb les persones que se li acostaven. Tothom se sentia acollit i atès. Des del seu traspàs, molts continuen demanant-li favors de tota mena i deixant constància de la seva concessió. Des del cel segueix fent la seva labor, com sempre discreta però efectiva, pendent de les necessitats que li puguem demanar.

L'AMPA del col·legi Mestral d'Igualada organitza un viatge per a assistir a la beatificació.

Més informació: ampa@mestral.org.

L'article

L'arbre sagrat de la pàtria

Climent Forner

Devíem ser molts, moltíssims, els qui ens vam doldre de la salvatjada de què va ser víctima, no fa gaire, el Pi de les Tres Braques, començant per Jacint Verdaguer, que el proclamà «l'arbre sagrat de la pàtria», símbol no sols de Catalunya, el mal anomenat Principat, sinó de tots els Països Catalans. Com se'n devia dolre, també des del cel, la meva mare, que, essent donzella i anant-hi amb faldilla llampant a cavall d'una mula, ja va participar l'any 1904 en el primer aplec que s'hi celebrà organitzat per la Unió Catalanista. Com ens n'hem dolgut, no cal dir-ho, els qui ens alegràrem de la represa dels aplecs en els anys vuitanta del segle passat, participant-hi amb un goig de no dir. Recordo que en l'homilia que hi vaig pronunciar el 13 de juliol de 1984 vaig dir, pensant en aquella «Pàtria no encara nascuda / com l'han somiada els seus fills» (Josep Carner): «El part ha sigut, és, llarg i dolorós, però val la pena, val molt la pena. Catalunya serà. I els Països Catalans seran. Perquè Déu vol que siguin i nosaltres també ho volem. Mereixem de ser, malgrat els nostres mateixos pecats. I serem. I com que no podem ser si no som lliures, serem lliures i sobirans... Són quatre, al meu semblar, els principis dels quals hauríem de partir i que tots els catalans hauríem de compartir si volem fer alguna cosa de profit. Primer: consciència i voluntat de ser, amb fidelitat a la nostra llengua, la nostra cultura, la nostra història. Segon: àmplia reconciliació que faci possible la superació definitiva de les seqüeles de la guerra incivil en ares d'una veritable fraternitat, així com la integració en una sola comunitat humana de tots els ciutadans de casa nostra, forasters inclosos. Tercer: unió d'esforços i voluntats per damunt de personalismes i partidismes foragitant d'una vegada per sempre els fatídics dimonis familiars i mirant només el bé suprem del país. I quart: aquella nova i gran il·lusió que Mn. Josep Armengou, «el capellà de Berga», reclamava, sense la qual, ni farcits de béns materials, mai no reeixirem com a poble. Qui sap si el moment actual ens és propici com mai. De providencials, tots els temps de la nostra vida ho són, fins els més difícils i contradictoris. Ah, si sabéssim aprofitar-los!» (Després de tants intents polítics malauradament fracassats, podem dir, amb Joan Maragall, «adéu» a Espanya, però mai a Catalunya.)

¿Paraules profètiques, les del predicador? «No era mort, el Pi; tan sols dormia» (vers meu). Qui sap si necessitava d'aquesta darrera provocació per a despertar-se d'una vegada. A prop hi ha el Pi jove, el qual també ha sofert més d'un atac. Ara, si la pàtria la portem de veritat dins la ment i el cor, més enllà dels símbols que la representen, i obrem en conseqüència no pecant de romàntics, no hi ha qui pugui serrar-la ni arrencar-la del tot, i menys en el cas del nostre Pi de les Tres Branques, esdevingut icona ensems patriòtica i religiosa. «Qui enfonsa o alça els pobles, és Déu que els ha creat» (Verdaguer).

El llibre

Cridats a la santedat

Josep Maria Montiu de Nuix

La història de Catalunya passa molt especialment per Cervera, ciutat del Santíssim Misteri, rica en història religiosa, quasi veïna d'on nasqueren sant Pere Claver, SJ, i sant Ramon Nonat OdM. Allí hi han treballat les congregacions de sant Ignasi, sant Francesc, sant Benet, sant Domènec... La venerable Maria Güell hi fundà les Missioneres del Cor de Maria. La beata Anna Maria Janer, filla de Cervera, fundà les Religioses de la Sagrada Família d'Urgell. Grans has estat les glòries de la famosa Universitat de Cervera: Balmes, etc. La ciutat ha comptat amb importants religiosos de la congregació de Sant Antoni Maria Claret: el cardenal Larraona, mig centenar de beats màrtirs de Barbastre, el germà Ferran Saperas, possible màrtir de la castedat, etc. Té màrtirs beatificats: Joan Francesc, SF, i dotze carmelites. Més encara, és la ciutat màrtir del bisbat. Una passejada per la nostra història.

Ajuda'ns a ajudar!

Romà Casanova, bisbe de Vic

La col·lecta de la diada diocesana missionera del bisbat de Vic d'aquest any té per objectiu ajudar programes concrets de suport a Ruanda. Donada la nostra relació, que ve de lluny, amb les comunitats cristianes de Ruanda, el suport a iniciatives de desenvolupament i d'apostolat ens és un deure de caritat cristiana, que no podem deixar de fer. Aquest segon diumenge de juliol, com ja és costum, ens fem una crida mútua a ser generosos per a continuar ajudant Ruanda.

Sóc conscient que durant l'any ja fem col·lectes a favor de les missions. Cal assenyalar principalment la col·lecta del DOMUND. La col·lecta de la diada missionera del bisbat de Vic vol concretar una mica més aquesta sol·licitud a favor de les missions, dels llocs i de les Esglésies en països que necessiten l'ajut dels cristians d'altres indrets. La concreció amb Ruanda ens ajuda a posar uns rostres i uns projectes que podem explicar i veure com es realitzen.

No podem perdre mai el compromís missioner. Sant Joan Pau II, papa, reflexionava: «L'evangelització missionera constitueix el primer servei que l'Església pot fer a cada home i a la humanitat sencera en el món actual» (*Redemptoris missio*, 2). En un temps no pas llunyà la nostra diòcesi vivia aquest compromís missioner amb la presència de sacerdots diocesans en països de missió. Ara, grà-

cies a Déu, el vivim amb la presència de religiosos i religioses en aquests països. Certament que ha disminuït el nombre dels diocesans missioners. Però el zel missioner no pot pas apagar-se en el nostre cor. La col·lecta d'aquest diumenge és una bona ocasió per a manifestar que és viu el compromís missioner entre nosaltres.

No podem perdre mai el compromís missioner

Donar suport a necessitats concretes que ens arriben per mitjà de la Delegació diocesana de Missions, és una bona manera de donar suport a allò que els nostres missioners van fer a Ruanda. Els seus bons fruits són ben palesos, en aquelles comunitats. I d'aquests fruits la nostra diòcesi se n'alegra i en gaudeix una mica amb la presència de sacerdots joves que ens ajuden a nosaltres, mentre ells poden formar-se més per a servir la seva Església i el seu país. La vida cristiana a Ruanda continua. Gràcies a Déu, han crescut les comunitats i s'han creat més parròquies. Cal que els ajudem a consolidar i a fomentar obres d'ensenyament als infants i joves, de catequesi i pastoral, de desenvolupament per a un millor autofinançament.

